

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

redactie: dovenetel 45 - Heerenveen
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. D. Janse — Rijswijk

Zijn evenbeeld

„en zijn gerechtigheid houdt eeuwig stand”
Psalm 112 : 3b, 9b.

De psalm die vorige week onze aandacht had, 111, is niet de enige, die op het alfabet gedicht is. Direkt daarop volgt er nog een — waarover nu iets.
Hier weer diezelfde handreiking voor het gebruik: zo leert het gemakkelijk, met de letters van het alfabet als geheugensteun.
Psalmen zijn niet voor het papier, maar voor hart en mond.
Ze willen klinken, werken, van geslacht op geslacht.

De overeenkomst tussen deze beide opeenvolgende liederen is niet beperkt tot deze vormstructuur. Er klinken ook hier en daar dezelfde woorden en zelfs zijn enkele complete regels precies gelijk.
Dat is het geval met de hierboven afgedrukte regel.

Hetzelfde was ook in de vorige psalm gezegd, en ook nog op exact dezelfde plaats, vers 3b. U kunt het nagaan in uw Bijbel.

Hebt u dit gedaan, dan merkt u misschien op dat zoals de regel hierboven luidt het toch niet precies klopt met zoals onze NBG-vertaling hem heeft.

„En zijn gerechtigheid houdt eeuwig stand” — zo staat het wel in 111, maar in 112 is het niet „eeuwig”, maar staat er „voor immer”.

Goed om even op te merken. De grondtekst kent dat verschil niet, daar is het in beide psalmen woordelijk gelijk geformuleerd. Maar de vertaler heeft hier een nuance aan gebracht. Waarom eigenlijk?

U begrijpt het al. De vorige psalm zong de lof van de HERE.
En dat Zijn gerechtigheid voor eeuwig standhoudt, wie zal dat niet voluit beamen?

Maar in psalm 112 staan de schijnwerpers gericht op een mens.
En dat maakt nogal verschil, nietwaar? En dan zo te spreken van eeuwig. Het klinkt ons dan wel wat boud in de oren. Dat zal het zijn waarom het in dit geval wat getemperd is, tot voor immer.
Een kwestie van gevoel voor distantie, de afstand die er toch is tussen God en mens.

Intussen blijft het feit: de oorspronkelijke tekst kent deze nuancering niet. Zonder scrupules wordt wat eerst de HERE toegeschreven is nu ook gezegd van de mens.

Neen, niet van 'de mens', zo in het algemeen. Welke mens heeft deze psalm in het vizier? „De man die de HERE vreest”! (vs. 1)

Dat maakt ook verschil, nietwaar? Het kwam in de vorige psalm al aan de orde: „Het begin van wijsheid is vreze des HEREN”. En in zoverre is deze psalm duidelijk een vervolg, dat nu dat vrezen van de HERE verder uit de verf komt. In de tekening van de man, die dat doet. Niet zomaar een individu, een type wordt getekend, een soort, een geslacht.
Daar worden sterkende dingen van gezegd. Bemoedigend, over de zegen van de HERE voor zulken. Zonder dat Hij telkens met name wordt genoemd, gaat toch de lof op Hem in deze psalm feitelijk voort. Op Hem door wiens zegen en bescherming de zijnen zo sterk staan.

Maar... behalve sterkende worden er dan toch ook sterke dingen van die getekende figuur zelf gezegd. Onbeschroomd wordt hem hetzelfde toegeschreven als HEM: „en zijn gerechtigheid houdt eeuwig stand”. Het keert zelfs in deze psalm nog

een keer terug. Ook 9b heeft nog eens diezelfde, sterke, woorden.

Over sterke woorden gesproken, op de plaats waar 111 heeft: „genadig en barmhartig is de HERE” (vs. 4b) heeft deze psalm, die de man die de HERE vreest belicht: „genadig en barmhartig en rechtvaardig”.

Is dat niet sterk?

Zeker, uitleggers hebben er weinig moeite mee en schrijven deze woorden ook in deze psalm toe aan de HERE. Is in het voorgaande vers niet gesproken van het licht dat voor de oprechten opgaat? Dat licht (NBG zet het met een hoofdletter!) dat is de HERE toch, en die is genadig en barmhartig.

Maar het is de vraag of dit niet te vlot is verbonden en geconcludeerd. De kanttekening bij de Statenvertaling (een goudmijn voor Schriftuitleg, niet-krampachtige Schriftuitleg) heeft bij „licht”: dat is troost, vrede, blijdschap... en bij dat „genadig en barmhartig...”: te weten God, gelijk Ps. 111 : 4, of, hij, te weten de vrome man, gelijk vs. 5”.

Dat kan toch ook, dat laatste? Die heeft de psalm nu toch vooral op het oog?

Twee psalmen. Ze volgen op elkaar en tonen veel overeenkomst.

In opbouw, in zegswijzen en, dat treft vooral, in typering en omtrent de persoon in kwestie. Dat treft zo, omdat dit in de ene psalm de HERE is en in de andere degene die Hem vreest.

Vreest. Eerbiedigt. Hem ondernadigt. Want Hij is de Heer en de ander is Zijn knecht.

Maar was is nu ook typerend voor de dienaar?

Dat hij, luisterend naar zijn Heer, zo op Hem lijken gaat!

De barmhartigheid van de Heer wordt ook het kenmerk van zijn knecht.

Zo zei de Here Jezus het toch ook, zonder scrupules: Weest dan barmhartig, zoals uw Vader in de hemel barmhartig is.

„Genadig en barmhartig en rechtvaardig.”

Volmaakt zoals uw Vader.

„En zijn gerechtigheid houdt eeuwig stand.”

Het is geen bevlieging, maar een constante. Duurzame gerechtigheid. Die vastheid van de HERE vloeit over in wie Hem vrezen.

De vastheid, hun verléënd!

Ook in standvastig blijven in 't spoor van de gerechtigheid.

Twee psalmen. De blikrichting is verschillend. De ene kijkt naar God, de andere naar mensen.

Of toch ook nog altijd naar de Eerste!

Gaat het niet ook hier nóg over Zijn werk.

Mensen naar Zijn evenbeeld — Hij is het toch die ze maakte?

Die ze, bedorven als Zijn schepping werd, opnieuw weer maakt.

De nieuwe mens — schrijft Paulus — geschapen naar Zijn beeld.

In ware gerechtigheid en heiligheid. Waarachtige, duurzame gerechtigheid.

„En zijn gerechtigheid houdt eeuwig stand.”

Het is nog altijd lof op Hem, de veelgesmade. Van wie de vorige psalm toch zong als slot: Zijn lóf houdt eeuwig stand.

En deze volgende sluit af, na de tekening van wat de HERE tot stand brengt in mensenlevens, met het machteloos toezien en verstommen van de goddeloze.

Want de begeerte van de godelozen, dat Gods lof vernietigd wordt, ook door het mislukken van Zijn mensen, loopt stuk op het werk dat Hij doet: mensen, naar Zijn evenbeeld.

Eeuwig zullen zij bestaan!

IN DIT NUMMER

- 41 Ds J. D. Janse,
Zijn evenbeeld
- 42 Drs W. G. Rietkerk,
In memoriam Prof. C. Veenhof
- 43 Ds G. Janssen,
Het profetische spreken (2)
- 44 D. W. L. Milo,
Slavernij
- 46 M. de Jonge,
Boekbespreking

IN MEMORIAM

PROFESSOR C. VEENHOF

2 MAART 1902-7 FEBRUARI 1983

Vanmorgenvroeg, maandag de 7e februari, is Professor C. Veenhof overleden. Hij leefde al jaren een teruggetrokken leven in het huis van zijn dochter in Friesland. De laatste weken was hij opnieuw minder geworden. Totdat hij vanmorgenvroeg heel rustig en zonder strijd is ingeslapen.

1. Het bericht van zijn overlijden was voor mij niet onverwachts. Toch heeft het mij meer getroffen dan ik kon vermoeden. Ineens staat een heel stuk verleden voor mijn geest en ineens heb ik het beschroomde gevoel afscheid te moeten nemen van een levend en warm en welbegaafd man, die mij lief was en die mij als mijn leermeester in veel opzichten diep heeft beïnvloed en gevormd. Dat geldt niet alleen voor mij, maar met mij voor vele generaties predikanten, die nu in de Vrijgemaakte en Nederlands Gereformeerde Kerken dienst doen. Van 19 juni 1946 tot december 1968 was hij immers *hoogleraar* aan de Theologische Hogeschool in Kampen en doceerde daar de praktische theologie. Hij leerde ons preken. Dat vak was hem als geen ander toevertrouwd. Het had zijn hart en de uren die wij samen met hem doorbrachten zijn voor mij onvergetelijk. Vooral de maandagavonden.

2. Toch zou ik in een terugblik niet hier willen beginnen. Als Kamper professor is Veenhof wel het meest bekend geworden. De taak die hij daar verrichtte vloeiende echter rechtstreeks voort uit zijn werk als verkondiger van het evangelie en als zodanig heeft Veenhof in de periode voorafgaande aan zijn professoraat en ook tijdens zijn professoraat de diepste indruk gemaakt. Sommigen zeggen: het lag aan het feit dat hij onderwijzer geweest was (vóór hij op 21 mei 1933 in Harkstede dominee werd). Maar ik geloof dat niet: ik denk dat het diepere wortels had, dat dominee Veenhof als *verkondiger van het evangelie* zo vele mensen zo diep heeft aangesproken. Dat kwam omdat hier een man stond die in het hart was aangesproken door de genade van God in Jezus Christus. Er zijn tijden geweest dat er in de Kerken uit de vrijmaking dor en wetticistisch (om niet te zeggen kerkistisch) gepreekt werd. Bij Veenhof hoorden de mensen het evangelie. Dat was een verademing. Zo herinner ik mij ook mijn eerste kennismaking met prof. Veenhof. Het moet zijn geweest toen ik veertien jaar was. Hij preekte in het kleine witte kerkje in Lisse. Het ging over de verloren zoon. Tot vandaag toe weet ik hoe blij het mij maakte te horen op een wijze als alleen Veenhof het kon brengen, dat Gods liefde onvoorwaardelijk is. Toen de verloren zoon terugkwam,

toen wachtte de Vader niet op zijn schuldbelijdenis, laat staan dat hij zei: je moet eerst boeten voor je schuld. Neen, hij zag hem van verre en nog vóór de zoon één woord had kunnen zeggen had zijn Vader hem al omarmd.

Toen die dienst afgelopen was heb ik voor het eerst gedacht: ja, zó het evangelie horen en zó van deze man het evangelie leren brengen, dat lijkt mij een heel bijzonder voorrecht. Dat voorrecht is mij later vergund geworden. Het heeft mij niet teleurgesteld in Kampen door hem geleerd te worden. Als verre opvolger van prof. Veenhof in Utrecht waar hij in de laatste periode voor zijn professoraat dominee was (1941-1946) wil ik hem hier allereerst eren in zijn grootste genadegave: bewogen prediker van het evangelie geweest te zijn. Zó herinneren zich nog vele mensen in Utrecht hun predikant Veenhof.

3. Toekomend aan Veenhof's verdienste op het gebied van Kerk en Theologie, zou ik zijn werk met een aantal kernwoorden willen typeren, zonder de pretentie hierin compleet te zijn.

a. *De Vrijmaking*

Veenhof is nooit graag vrijgemaakt geweest. In Utrecht heeft hij lang gearzeld en tijdens één van zijn kollege-uren heeft hij ons verteld hoe het hem iedere zondag zéér deed als hij langs het gebouw van de Gereformeerde Kerk heen moest lopen om de dienst in de vrijgemaakte kerk te leiden. Hij heeft altijd de broederband gevoeld. Hij heeft altijd de eenheid van de Kerk gezocht. Altijd ook geleden onder een schisma, dat hij als een schisma tussen broeders zag. Even pijnlijk als hij getroffen was door deze breuk, even fel was hij verontwaardigd over het feit dat een Kerk het aangedurfd had om oprechte verkondigers van het evangelie te schorsen en af te zetten. Een opkomende vernieuwingsbeweging in de Gereformeerde Kerken in de 30-er jaren (o.l.v. K. Schilder en S.G. de Graaff en A. Janse e.a.) werd hiermee grotendeels buiten de muren van de Gereformeerde Kerk geplaatst. Aan de keus waarvoor Veenhof zich toen gesteld zag, heeft hij zich niet onttrokken. Het verschil tussen hem en vele andere vrijgemaakten was het ontbreken van iedere triumfantelijkheid en de pijn waarmee dit schisma hem achter liet.

b. *Lijden aan de Kerk*

De vrijmaking is aan haar gelijk bezweken. De vernieuwingsbeweging vanuit de dertiger jaren is in de tijd na 1948 — te beginnen met het Amersfoorts congres — gesmoord en grotendeels verزند in kerkisme en confessoialisme. Veenhof heeft dit met toenemende helderheid waargenomen. Op het naar haar eigen pretentie honderdjarige eeuwe-feest van het Kamper studenten-corps heb ik hem dit tegen de spreker op die dag horen zeggen: „jij voedt de ongebroken geest in onze kerken”. Het was in 1963. De man tegen wie hij dit zei was zijn vriend. Het feit dat Veenhof (en prof. Jager) dit in die tijd onverbloemd durfden te zeggen is hem niet in dank afgenomen. Des Heren tempel, des Heren tempel zijn wij. Dat zei Jeremia hekelend en vermanend aan het adres van het zelf-rechtvaardige Israël (Jeremia 7 : 4). Veenhof heeft aan den lijve ondervonden met hoeveel haat en agressie woorden van deze strekking werden beantwoord. Hij werd een stoorzender in het vrijgemaakte kamp. Dat heeft tot een voortijdige afzetting uit zijn ambt geleid voor de tweede keer in zijn leven. 1968. Daar ligt iets in van het lot van de profeet. „Lijden aan de Kerk” noemt Thielicke een van zijn boeken. Dat boek en vooral de titel heeft Veenhof zeer aangesproken.

c. *Prediking en uitverkiezing*

Als het gaat over zijn onderwijs aan de Theologische Hogeschool denk ik dat in zijn boek „Prediking en uitverkiezing” wel vele van de thema's aan de orde komen, die Veenhof hebben geboid.

Ik noem zijn *voorliefde voor de geschiedenis* — vooral van de laatste twee eeuwen Vaderlandse Kerkge-

schiedenis. In dit boek laat hij vooral Hendrik de Cock aan het woord op een wijze die mij op hem verliefd maakte (zie blz. 128). Of het het complete beeld van H. de Cock was? of van Calvijn, die Veenhof zijn leven lang las en doceerde..., of Kuyper; er waren mensen die zich over dit soort vragen het hoofd braken, mij kon het eerlijk gezegd niet zoveel schelen. Ik vond het licht dat Veenhof door hen heen liet vallen wel zó boeiend en bijbels dat dát mij blij maakte en inspireerde. Een tweede thema uit dit boek dat Veenhof aan het hart lag was zijn nadruk op *de persoon van Christus*. U zult zeggen: wat kan je anders verwachten van een gereformeerd theoloog. Ja, en toch had de wijze waarop Veenhof doceerde op dit punt iets zeer bevrijdends. Hij liet zien dat „uitverkiezing” een dwaalleer is als deze leer wordt losgemaakt van de persoon van Christus: „Gods besluit tot verkiezing omvat alle wegen waarlangs en alle middelen waardoor God zijn heil wil en zal schenken”. (blz. 129) Dat betekent dat God verkiest alleen maar via het aan alle mensen in Christus aangeboden heil. In dat wereldwijde aanbod van Zijn genade is het God voor honderd procent ernst. Dat alles zijn bijzonder bevrijdende klanken. Zo waarschuwde Veenhof ons keer op keer voor het wat hij noemde *verzakelijken* van het heil. Alsof God ons iets aanbiedt, dingen: rechtvaardigheid, vergeving, heiliging. Hij biedt ons niet iets aan, maar iemand, in wie wij al deze dingen ontvangen. Dat geldt met name ook voor het verbond. Er werd in die tijd vaak zo onpersoonlijk over „het verbond” gesproken met zijn beloften en eis etc.

Prof. Veenhof leerde ons de tekst uit Jesaja „Ik de Here heb u (dat is de knecht) gesteld tot een ver-

bond" en hij voegde daar aan toe: Er is eenvoudig weg geen verbond zonder Christus. Christus zelf is het verbond!

Ook hier proefde ik een terugkeer vanuit allerlei vrijgemaakte leerstellingen naar de bron: de levende Heer Jezus Christus zelf.

Een derde thema uit Veenhof's werk is zijn *verwerpen van de tegenstelling subjectief-objectief*. De Schrift is noch objectief, noch subjectief, maar normatief en effectief (blz. 171). Dit hield in, dat Veenhof tegen het vaak objectivistische klimaat in onze kerken nadruk legde op: „het moet door je heengegaan zijn” — en vele studenten zullen zich deze zinsnede — met Veenhof's ge-laaitsuitdrukking erbij — levendig herinneren. Dit verklaart ook zijn voorliefde voor de Christelijk Gereformeerde Kerken. Het moet hem verheugd hebben dat er toenadering is tussen onze kerken, zoals bijv. hier in Utrecht in zijn vroegere gemeente. Wat zou hij gedacht hebben van de charismatische beweging? Hiertegenover heeft Veenhof even scherp gevochten tegen de verkeerde bevinding en vele andere vormen van *subjectivisme*. Tegen een subjectivistische bijbeluitleg — als zou de bijbel een neerslag zijn van alleen menselijke ervaringen — en ook tegen een verlegging van het zwaartepunt in kerk en christen-zijn naar wat wij als gelovigen moeten ervaren en ondervinden.

De winst die Prof. Veenhof vanuit de dertiger jaren zo tot vandaag in onze Kerken heeft ingedragen is zijn nadruk op het centrum van de Schrift — als hierboven vermeld — en daarachter zijn hoge visie op de kracht van het Woord van God, het Woord als genademiddel, het Woord als hamer van God, die zelfs rotsen verbrijzelt, het Woord, dat geproclameerd moet worden, het Woord als gebeuren, het Woord van het Koninkrijk, het Woord bovenal dat vlees is geworden en waarin de levende Heer zelf op ons toetreedt om ons met Zijn liefde te overreden (blz. 220-234).

Een oorspronkelijk denker was Veenhof niet maar wel kregen onder zijn spreken de oude dingen een nieuwe glans. Maar ligt daar nu niet juist de ware grootheid van alle predikers van het Koninkrijk? Niet in het brengen van nieuwigheden maar in het glans verlenen aan het geschonkene!

Zo gedenken wij met dankbaarheid wat de Here ons in prof. Veenhof geschonken heeft. Het is mij een behoefte om hierbij tot slot ook zijn vrouw te betrekken, die hem al enige jaren geleden voorging, maar die met zoveel liefde met hem heeft mee-gestreden en mee-geleden. In beider leven heb ik iets bespeurd van de geest van Johannes de Doper die het tot zijn hoogste eer achtte heen te wijzen naar Christus. „Hij moet wassen, ik minder worden”. Joh. 3 : 30.

W. G. Rietkerk

Utrecht, 7-2-'83

G. Janssen — Nijverdal

Het profetische spreken - 2

De profetie in het Nieuwe Testament (vervolg)

De profetie valt in het Nieuwe Testament onder de zogenaamde charismata, de Geestesgaven. Een profeet heet daarom ook een geestelijk mens, 1 Cor. 14 : 37, wordt daar in elk geval mee op een lijn gesteld. We hebben bij de profetie in de eerste christelijke kerk dus te denken aan een spreken onder aandrang van de Heilige Geest, die meermalen het karakter draagt van ingeving. Zo kan een profeet de toekomst verkondigen of een gebeurtenis in de toekomst, zoals het geval was met Agabus, een profeet te Jeruzalem, die te Antiochië kwam en door de Geest te kennen gaf dat er een grote hongersnood zou komen over het gehele rijk, Hand. 11 : 28. Soms ook konden profeten Gods wil in een bepaalde situatie te kennen geven, ze spreken dan door de Geest, vgl. de zendingsofdracht te Antiochië aan Barnabas en Saulus, Hand. 13 : 2. Ook hadden zij een bijzonder inzicht in het grote heilsplan van God, in zijn geheimenissen, vgl. 1 Cor. 13 : 2: Al ware het dat ik profetische gaven had en alle geheimenissen en alles wat te weten is, wist... Ef. 3 spreekt over het inzicht in het geheimenis van Christus, dat ten tijde van vroegere geslachten niet bekend is geworden aan de kinderen der mensen, zoals het nu door de Geest geopenbaard is

aan de heiligen, zijn apostelen en profeten, vers 4 en 5. Het betreft hied het geheimenis van de zaligheid ook voor de heidenen. Hier worden de profeten zelfs in een adem genoemd met de apostelen. Dat wijst wel op het hoge aanzien, dat zij in de eerste christelijke gemeente genoten en dat men hun verschuldigd was. De apostel Paulus heeft zich, hoewel hij zichzelf nooit een profeet noemt maar steeds een apostel, blijkbaar toch wel ook met een profetie soms tot de gemeente gericht.

De Nieuwtestamentische profetie heeft dus verschillende dingen met de Oudtestamentische gemeen. Beide vinden plaats op grond van openbaring, terwijl daarnaast de Nieuwtestamentische profeten óók optreden om de gemeente te vermanen, te bemoedigen en te leren, vgl. 1 Cor. 14. Dan is meer van drijving dan van inspiratie door de Geest sprake, waarbij het dan moeilijk voor ons wordt de werkzaamheid van profeten en leraars van elkaar af te grenzen.

Hiermee komen we al tot een nieuw punt: het onderscheid tussen de profetie in Oud en Nieuw Verbond. Zij wordt in het Nieuwe Testament toegekend aan meerdere personen. Is het in het Oude Testament de enkeling of meer de enkeling, die profeteert, in het Nieuwe Testament hebben meer personen deel aan de profetische Geest. Het is de

Geest, waaraan trouwens heel de gemeente deel heeft. Daarom wordt ook heel de gemeente in staat gebracht en geroepen tot het toetsen van de profetie. Zo kan 1 Cor. 12 : 10 spreken van het onderscheiden der geesten en 1 Thess. 5 van het toetsen van alles, nadat is gezegd: Dooft de Geest niet uit en veracht de profetieën niet, vers 19-20. Met uitzondering van de profetie in het laatste bijbelboek maakt de Nieuwtestamentische profeet daarom niet op zulk een hoge autoriteit in zijn spreken aanspraak als het geval is met de ware profeten in het Oude Testament. Van hun profetieën wordt nooit gezegd: Behoudt het goede. We hebben dus in het Nieuwe Testament in de profetie en de profeten met een veelkleurig verschijnsel te doen, zodat we met het woord 'profetisch' wel enigszins voorzichtig dienen om te gaan. Het kan doen denken aan inspiratie, ook aan bijzondere verlichting door de Geest. Waar het laatste het geval is is het woord van Paulus van toepassing dat de gave van de profetie is gegeven 'naar gelang van ons geloof'. Letterlijk: naar de analogie van het geloof. Hier zal analogie maatstaf betekenen en wijst Paulus er dus op dat de profetie moet overeenstemmen met het geloof van de gemeente, d.i. eenvoudig gezegd met de geloofsinhoud, de christelijke leer. En dat moet in de gemeente zelf beoordeeld worden. De profeten staan niet boven de gemeente, maar in haar en vormen zelf een deel van haar, aan haar toetsing onderworpen. Zoals ik al liet uitkomen ziet dit niet in de eerste plaats op de profetie, voor zover zij in bepaalde gevallen de toekomst voorzegde, hoewel ik niet durf beweren dat alle toekomstvoorzegging in deze tijd altijd van de Geest was. Heeft zich daaronder ook nooit valse profetie gemengd? Het is opmerkelijk dat

CHRISTELIJKE POLITIEK

Met de aandacht van een buitenstaander, die politiek zeer belangstellend is, heb ik de discussie gevolgd in ons blad over de christelijke politiek, al was het wel wat beperkt tot het voor of tegen CDA of RPF. Feitelijk werd er gesproken over het bestaansrecht van „klein rechts” om het te zeggen met een slechte term.

Maar er is iets wat ik gemist heb. En dat is van meer belang dan alleen van politiek belang. Niemand kan in een politiek systeem als het onze het bestaansrecht van een partij ontkennen. Maar onze rechten in onze democratie zijn nog geen rechten tegenover God. Er is een zaaksgerechtigheid tegenover God. In de discussie in ons blad werd niet de belangrijkste vraag gesteld. Deze: of wij nog wel aan politiek kunnen en mogen doen. Als we zeggen dat de opdracht van de

pastorale notities

DOOR
H. AMELINK

christelijke politiek is om de samenleving te besturen op basis van de Heilige Schrift, zo formuleerde Ir. Kadijk, dan is dat alleen maar mogelijk als op zijn minst de grote meerderheid van die samenleving naar God wil luisteren.

Als in een systeem als het onze de grote meerderheid zich van Gods Woord heeft afgekeerd kun je op democratische wijze deze opdracht van de christelijke politiek niet meer vervullen.

De verwijzing naar Jozef in Egypte en naar Daniël konden iets doen aan de afgodendienst en aan het fundamentele onrecht van die landen. Die opdracht kregen ze dan ook niet van de HERE.

Het opeisen van alle terreinen van het leven voor Jezus Christus vindt zijn beperking en zijn uiterste grens waar die terreinen volledig geseculariseerd zijn.

Het lijkt me goed als we eens gaan nadenken over het feit dat de HERE in Zijn heilige toorn ons wellicht de mogelijkheid tot christelijke politiek heeft ontnomen. Kon Wormser nog schrijven over het verstaan van de doop tot redding van kerk en volk, nu is dat niet meer mogelijk, omdat we geen gedoopte natie meer zijn. De afval van God is zo groot dat ons verootmoediging past. We kunnen en mogen ook in de politiek niets anders zijn dan vreemdelingen en bijwoners. Het triumfalisme van Kuiper's „alle terreinen” moeten we toch echt maar opgeven onder de slaande hand des HEREN. Anders pogen wij te restaureren waar Hij breekt. En dat is niet minder dan opstand.

Lucas en Hand. 11 van de door Agabus voorspelde hongersnood over de ganse wereld opmerkt, dat die dan ook onder Claudius gekomen is, waarmee hij kan hebben willen aangeven dat dit een ware profetie was, inderdaad door de Heilige Geest ingegeven. Maar de toetsing van de gemeente zal toch wel met name betrekking hebben gehad op die profetieën, die pretendeerden de wil Gods in concrete gevallen te verkondigen en die de gemeenten wilden bemoedigen, vermanen en vertroosten.

De vraag of het profetische charisma een blijvende in de kerk is, is een veel omstredene. Friedrich maakt daarover in Kittels Woordenboek een nuchtere opmerking. Hij zegt 'Het dogma dat tot een christelijke gemeente profeten behoren, heeft het langer volgehouden dan de profetie zelf. Met de afwijzing van het Montanisme heeft de profetie in de kerk haar einde gevonden (VI, 862). Het Montanisme was een geestdrijverige beweging in de tweede helft van de tweede eeuw. Zij voorspelde de zeer nabije wederkomst van Christus en het aanbreken van de periode van de Geest met een zekere Montanus. Dergelijke extatische bewegingen hebben zich later in de geschiedenis nog wel vaker voorgedaan, in de Middeleeuwen en ook in de Reformatietijd: de Wederdopers. Toch doen we naar mijn mening verstandig hier wel te onderscheiden. Met de afsluiting van de Nieuwtestamentische canon behoort de profetie als toekomstvoorzegging van het Koninkrijk Gods wel tot het verleden. Nieuwe heilswaarheden hebben we niet te verwachten. We hebben die ook niet nodig. De Heilige Schrift is genoeg tot zaligheid. Maar dat behoeft een verrassend en scherp inzicht in Gods heilswaarheid, zoals de Schrift ons die doet weten, niet uit te sluiten. De verlichting door de Geest is een gave, die blijvend aan de kerk is beloofd en kan aan bijzondere personen wel in bijzondere mate geschonken worden, zoals dat b.v. met de grote Reformatoren het geval is geweest, maar niet alleen met hen. God kan in elke tijd mannen aan de kerk geven, die met bijzondere gaven van de Geest zijn toegerust om zijn Woord helder en klaar te verkondigen en in zijn diepte en heerlijkheid in het licht te stellen. Er kan geen bezwaar tegen bestaan om dan te spreken van profetische begaafdheid. Maar er moet dan wel bedacht worden dat de gemeente het recht van toetsing blijft behouden.

Die toetsing betreft de vraag van waar of vals, maar evenzeer van waardevol of minder juist of waardeloos. Dit brengt ook mee dat de betrokkenen het woord dat zij spreken, voor zover het niet het direct duidelijke en onweersprekelijke evangelie betreft niet bekleden met onaantastbare autoriteit en dat zij ook niet door anderen met een auto-

riteit worden bekleed, die in strijd zou brengen met de eisen van het Evangelie, vgl. Matth. 23:8-10: Gij zult u niet rabbi laten noemen... en gij zult op aarde niemand uw vader (d.i. een aanduiding van bijzondere geleerdheid of in aanzien staan) noemen... laat u ook geen leidslieden noemen... Het 'profetische spreken' dient dus in nederigheid te gebeuren en kritisch te worden aangehoord. Bedacht moet daarbij het woord van de apostel over het onvolkomene van ons kennen en ook van ons profeteren, 1 Cor. 13. Dat in de kerk deze les van het Woord van God al te vaak is verwaarloosd, lijkt me buiten kijf. Dat het gevaar hiervan ons altijd blijft bedreigen lijkt me onweersprekelijk. Het staat met het 'profetische' spreken nog niet zo eenvoudig!

Er is nog meer

Het Nieuwe Testament spreekt ons verder nog over meer dan over profeten en profetie. Het weet ook van leraren en leer, woorden, die tegenwoordig niet zo 'in' zijn. Als vanzelf wekken zij de gedachte van al te grote verstandelijkheid en een zekere starheid. Al wat naar het rationele zweemt is niet zo zeer in trek in een tijd, waarin het gevoelsmatige vecht om de boventoon. Toch vinden we er in het Nieuwe Testament sprake van deze termen. In 1 Cor. 12:28 noemt onder ten derde zelfs de leraars na de apostelen en profeten. En daarbij mogen we niet vergeten dat het leren of onderwijzen in Rom. 12 een plaats heeft onder de gaven van de Geest, vergelijk trouwens ook 1 Cor. 14:26. De heilsmedeling heeft in het Nieuwe Testament verschillende uitdrukkingsvormen: verkondiging, getuigenis, belijden, profetie, maar ook die van 'leer'. Het betreft hier niet telkens een andere inhoud van het evangelie, maar wel een andere vorm. Bij het onderwijs of de leer is de 'zakelijke uiteenzetting, het nader bescheid' aan de orde, vgl. dr Herman Ridderbos in 'Heilsgeschiedenis en Heilige Schrift', blz. 134 en volgende. Ik citeer van hem deze treffende opmerking: „Zo valt... te verstaan, dat naarmate de heilsaankondiging in de missionaire fase van de evangelieverkondiging haar beslag gekregen heeft, het eerst als kerugma (aan- of verkondiging) en marturia (getuigenis) aangeduide evangelie steeds meer als de leer, de goede leer etc. wordt omschreven, zoals uit de Handelingen en uit de brieven van Paulus, met name uit de pastorale brieven blijken kan. „Leer” krijgt hier in het algemeen de betekenis van onderwijzing in het christelijk geloof, van Christelijke leer-werkzaamheid en leer-inhoud...” pag. 138.

In het algemeen gesproken wijst de leer aan hoe in de verschijning en het werk van Christus het heil voor mens en wereld ligt opgesloten, wat de betekenis is van zijn kruis en opstanding en op welke wijze wij daar-

D. W. L. Milo — Dalmally

SLAVERNIJ

Onlangs liepen we tegen de slavenhandel op. Het was in Buskes' aantekening op ds Martin Luther King.¹⁾ We namen ons voor, hier op terug te komen. Want die slavenhandel, basis voor het bestaan van de slavernij, heeft in de 17e eeuw voornamelijk in handen van de Nederlanders gezeten. Daar zit een stuk vaderlandse geschiedenis in. Wij bezitten een advertentie uit het jaar 1820, in de Engelse taal, luidende als volgt:

Te koop en te huur: Bij openbare veiling op de 15e dag van Julij 1820 te 11 uur onder de bomen²⁾ te koop vijf slaven,

Tobias, ongeveer 28 jaar oud, goede huisknecht
Hannibal, ongeveer 20 jaar oud, werkmans
Jozua, plm. 40 jaar, uitstekend visser
Abraham, 25 jaar, sterk en gezond
Eliza, een jonge vrouw, bekend met huiswerk en kinderverzorging.
Alle bovengenoemde slaven behoren tot een plaatselijke plantage.

Voorts te huur op de gebruikelijke condities van voeding, kleding en medisch toezicht, mannelijke en vrouwelijke slaven van goed karakter, uit verschillende districten:

Luther, ongeveer 30 jaar oud, werkmans
Willem, 37 jaar, uitstekende huisknecht
Harrie, 24 jaar, sterk in armen en benen
Fanny, uitstekende wasvrouw
Lucy, 14 jaar oud, werkmeisje
Sara, goede werkster en kinderverzorgster
Nancy, ongeveer 16 jaar, dienstbode
Clara, 20 jaar, goede kookster.
Eveneens te koop een partij fijne zijde en andere goederen.

Thomas Clarkson, een voorvechter van de vereniging tegen slavenhandel, schreef in 1808 een boek over dit bedrijf en toonde een tekening van de wijze, waarop een schip zo vol negers kon worden gestouwd, dat er echt geen een bij kon; ruimte kregen ze pas na de nodige sterfgevallen, die van 15 tot 25% van de lading liepen. U kunt dit nagaan in Winkler Prins. Die geeft trouwens ook een Nederlandse advertentie uit 1841 waar 42 partijen slaven werden aangeboden, in totaal 101 personen, waaronder 17 „spelende kinderen” en een zuigeling. De importeur en de veilingmeester waren De Mesquita's, alzo Portugezen; de tekst wijst uit, dat Nederlanders de kopers waren. De bekwaamheden van deze slaven werden omschreven als timmerman, veldneger, huismeid, veldmeid, delver, steenarbeider, voetebooi, kokkin of veldmeid.

—o—

Wij hebben zulk een advertentie als meditatie-thema in een van onze kleinste vertrekken opgehangen. Naast schaamte over ons verleden biedt zo'n wandversiering ook vreugde over onze vrijheid. Want de handel in lichamen en zielen van mensen³⁾ is bijna zo oud als de zondeval en zal plaats hebben tot het einde der wereld. Maar als het christendom een zoutend zout is, zal dit kwaad met de kracht van onze mensliefde moeten worden gekeerd.

aan deel krijgen. Zij blijft niet staan bij het verhaal van de feiten, maar leert ons hun verstrekkende betekenis zien om ons samen met alle heiligen te doen vatten hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is en ons te doen kennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat wij vervuld worden tot alle volheid Gods, Ef. 3:18 en 19. Het betreft hier dus een geestelijk inzicht, geloofskennis, die daarom ook direct met het leven in het geloof in betrekking staat. Tot de rechte leer behoren daarom ook aanwijzingen voor het rechte leven, Titus 2, waarom de leer in een adem genoemd wordt met woorden als terechtwijzen en vermanen, Kol. 1:28 en 3:16.

Zo komt dus in het Nieuwe Testaments het leren en de leer voor als

een bepaalde zijde van het evangelie, zeker niet als een gesloten systeem, maar als een geheel van gegevens en aanwijzingen, waarmee wij onze winst hebben te doen om Gods genade in Christus te kennen en zijn wil over ons leven te verstaan.

Het zou onjuist zijn een waterdichte scheiding aan te brengen tussen al die kenschetsing van het evangelie, zoals die in het Nieuwe Testament voorkomen: evangelie, overlevering, profetie, getuigenis, verkondiging en leer. Tezamen laten zij ons iets zien van de onuitputtelijke rijkdom en volheid van het ene evangelie, zoals dat door apostelen, profeten, herders en leraars, en evangelisten is gebracht en ook in het Nieuwtestamentische SCHRIFTWOORD ons is overgeleverd. Voor die volheid en

Van Dale noemt slavenarbeid: harde en niet of slecht betaalde arbeid. Een slavenarmband is een gladde band met scharnier en slot (die hem draagt mag dit bedenken). Een slavenjuk is oorspronkelijk een boom met halsringen, om een groep slaven bijeen te houden. Een slavenketen iets dergelijks. In een „slavenmacht” werd de grootte van een plantage aangegeven(!) en een slavenmarkt was de plaats, waar men eigenaar van medemens kon worden.

De verdedigers van het slavenstelsel hadden niet alleen economische (dat zijn sterke) motieven aan hun zijde, maar beriepen zich ook graag op de Bijbel, beide testamenten. Inderdaad wordt daar van slavernij gesproken. In het nieuwe testament het minste. Paulus nam in zijn briefje aan Filemon de weggelopen slaaf Onésimus ⁴⁾ in bescherming en gaf aanwijzingen voor bekeerde slaven, die, evenals hun meesters, slaven van Christus moesten zijn. In het voorbijgaan merken we op dat de 17e eeuwse statenvertaling het woord slaaf vermeed en het griekse *doulos* met knecht vertaalde.

Maar in het oude testament kende men volop de sociale toestand, die slavernij mogelijk, zo niet noodzakelijk, maakte. Voor Grieken en Romeinen waren dat veelal overwonnen volkeren, die niet gedood maar in dienst gehouden werden. Bovendien konden slaven volksgenoten zijn, die om schulden of armoede zich verkochten aan de medemens. Mozes' wetgeving ten aanzien van slaven was echter uitzonderlijk gunstig, vergeleken bij de heidenen. De slaven-volksgenoten werden na zes jaar vrijgelaten. Wensten ze aan te blijven dan was dit voor levenslang, maar zonder erfrecht als de kinderen. Voorts mochten slaven onder Gods volk op sabbath rusten en verkregen bij mishandeling recht op vrijheid.

Het christendom (en ook de buitenchristelijke beschaving) heeft alle eeuwen door de slavernij aangetast. In 377 gaf de Romeinse keizer Valentinus II een verbod om slaven naar buiten hun grondgebied te verkopen. Dat was heel wat, want er zijn tijden geweest dat 90% van Rome's bevolking uit slaven bestond en Rome heeft diverse slavenoorlogen gevoerd om opstandige slavenvolkeren te onderdrukken. Paus Gregorius de Grote, de man van de kerkmuziek, deed een aanbeveling tot vrijlating van slaven. Niettemin had twee eeuwen later de stad Verdun nog een bloeiende slavenmarkt. Het meest katholieke land ter wereld, Portugal, stelde slavernij als straf op misdaad en... ongelof. En Spanje met zijn onderworpen Moren was weinig minder katholiek en weinig minder hard. In het kasteel te Amerongen bestaan de verlichtingsornamenten nog altijd uit zwarte armen, die uit de muur steken en gediensig een lantaarn vasthouden.

In Westeuropa is horigheid en lijfeigenschap als een gematigde vorm van slavernij te zien, waaruit men zich door deelname aan kruistochten kon bevrijden. De ontdekking van Amerika gaf nieuwe impulsen aan slavernij. De onderworpen Roodhuiden waren namelijk onwillige en ongeschikte slaven. Men prefereerde sterke negers uit Afrika, het liefst gekerstende negers (!) Omstreeks 1500 werden de Spaanse koloniën alleen door negers bewerkt uit Afrika gehaald door Portugezen. Engeland gebruikte in de koloniën echter eigen mensen, gestraften en misdadigers.

Van Michiel de Ruyter is bekend dat hij een aantal Hongaarse predikanten van slavernij op de galeien heeft bevrijd: het gaf blijvende banden tussen ons land en Hongarije. Dezelfde vlootvoogd was het, die de Afrikaanse Goudkust veroverde, waardoor de slavenhandel van Portugese in Nederlandse handen overging. Tussen 1600 en 1800 was ons land sterk bij slaventransporten betrokken, hoewel de Engelsen intussen de leiding overnamen. Tot 1800 gold slavernij echter als noodzakelijk in het economisch evenwicht der „beschaafde” landen, waarbij ook de traditie en het beroep op de Bijbel gewetens in slaap wisten te brengen.

De schepen, die slaven van Afrika naar Amerika brachten, werden vooraf gevuld met wapenen, alcohol, aardewerk en kleding. Van Amerika brachten ze rietsuiker, katoen en tabak mee naar Europa. Zo deden ze driemaal dienst en voeren nooit in ballast.

—o—

Rond 1800 werd de roep tot afschaffing van slavernij steeds sterker gehoord. Het moet gezegd worden: voorzover deze roep uit christenmonden kwam, waren het niet de officiële kerken maar de secten: Quakers, Methodisten, Piëtisten en Doopsgezinden. In 1772 verklaarde de hoogste Britse rechter, Lord Mansfield, dat een slaaf, die voet aan Britse wal zette, vrij man was. In 1807 en nader in 1811 schafte de Britse regering de slavenhandel af; dat was wat, want Liverpool was de grote slavenmarkt. Vanaf dat ogenblik was de slavenhandel sluikhandel, die door patrouilles moest worden bedwongen, maar die sterker dan ooit bloeide. In 1815 diskwalificeerde een Weens congres de slavenhandel: Europa sprak zich uit. In 1814 stelden Engeland en de Verenigde Staten controle in. Wilberforce, die al in 1787 met een Methodistengroep de handel had aangevallen, wist in 1823 de anti-slavernij Society op te richten — die de nog werkzame slaven wilde bevrijden. In 1833 kwam het in Brittannië tot een Afschaffingswet. Frankrijk, dat al in 1788 een vereniging van Vrienden der Zwarten had, schafte in 1848 de slavernij af. Nederland volgde in... 1863, de V.S. in 1865, Portugal in 1878, Brazilië in 1888. En als u denkt dat hiermee de slavernij was weggewerkt: in 1889/90 werd een anti-slavernij acte van Brussel getekend, in 1919 een verdrag van St. Germain gesloten, in 1926 een slavernijverdrag van de Volkenbond (ook door Nederland) getekend, in 1930 een internationale arbeidsorganisatie opgericht, in datzelfde jaar door de Volkenbond geconstateerd dat de Rubbermaatschappij Firestone in Liberia (= Vrijstaat!) nog slaven in dienst had en in 1931 schafte Ethiopië formeel de slavernij af. Niettemin vindt men vandaag nog slavernij in Azië en Afrika, voornamelijk in Arabië en rond de Middellandse Zee. Misschien komt u ze op uw zonnereisje wel tegen.

—o—

Een Amerikaanse socioloog berekende, dat tengevolge van slavenjacht en slavenhandel ongeveer 100 miljoen Afrikaanse mensen zijn omgekomen; 20 miljoen zijn verscheept naar Amerika. Door de zware beproeving van slavenjacht, transport naar de kust, wachten in een moordend klimaat en de ongezone zeereis, werden de negers tragisch geselecteerd: de gezonde en zeer sterke overleefden het; u ziet het in de Amerikaanse sportwereld. In dit verband moet nog herinnerd worden aan de brutale advertenties, hiervoor genoemd, uit 1820 en 1841 — dat is uit de periode, waarin slavenhandel officieel verboden was. Ook mag genoemd worden Mw Beecher-Stowe's boek „Uncle Tom's Cabin”, dat in 1852 de laatste gewetens wakker schudde. En hoera, mevrouw Beecher was een calviniste.

Wie denkt niet aan dr Martin Luther King? De man, die zei: ik wil wel de broeder van de blanke zijn, maar niet zijn zwager? Dat was een discriminatie, zeggen we vandaag. Dat deed dr King wel meer. Hij zei ook: het is geen schande, nazaat van een slavenvolk te zijn; het is pas een schande, nazaat van een slavenhoudersvolk te zijn!

Maar we eindigen vandaag bij het bloed van Christus, dat betere dingen spreekt dan het bloed van King: opdat wij waarlijk vrij zouden zijn heeft Christus ons vrijgemaakt. Houdt dus stand en laat u niet weer een slavenjuk opleggen.⁵⁾

¹⁾ Opbouw 22-10-1982 — ²⁾ dus: op de markt — ³⁾ Openb. 18 : 13 — ⁴⁾ betekent: nutteloos, deugniet — ⁵⁾ Gal. 5 : 1.

veelzijdigheid moeten wij oog hebben om elke eenzijdige typering als de eigenlijke en alles beheersende te vermijden.

Om man en paard te noemen, ik denk aan de brochure, die uitgegeven is door de Stichting Nederlands Gereformeerde Seminarie: Waarom een nieuwe opleiding? en intussen reeds weer enige jaren oud is. Daar komen we ter typering van het Schriftuurlijk spreken voor mijn besef nogal eenzijdig de term 'profetisch' tegen met soms de toevoeging 'praktisch', terwijl ook de kennis van Gods Woord bij voorkeur 'profetisch' wordt genoemd. Ook het de wil Gods verkondigen heet 'profeteren'. Ook is er sprake van 'profetische' prediking. De studenten moeten leren de Schrift te gebruiken niet alleen exegetisch-technisch, dat

is belangrijk, maar ook 'praktisch-profetisch'.

Dit m.i. eenzijdig spraakgebruik wordt nog bezwaarlijker wanneer we nagaan wat nu dan toch wel onder dat 'profeteren' en 'profetische' spreken nader wordt verstaan, of misschien beter, hoe dit wordt beperkt. Tegenover het algemene theologische spreken wordt het actualistisch opgevat. De 'boodschap' van het Woord wordt omschreven als de boodschap van de Heilige Geest, op dat moment. Hier kan al direct de vraag gesteld worden of om een voorbeeld te noemen de boodschap van de rechtvaardiging door het geloof, zoals in het bizonder Paulus daarover gesproken heeft, getypeerd kan worden als de boodschap van de Heilige Geest 'op dat moment'. Op dezelfde bladzijde

(27) wordt het vermogen om te „profeteren” — de aanhalingstekens zijn van de brochure zelf — omschreven als 'de mening van de Heilige Geest te zeggen in een bepaalde situatie'.

Ik wil niet graag worden misverstaan. Ik acht het een groot goed dat de betekenis van Gods Woord voor een bepaalde situatie in een helder licht wordt gesteld en ik ben van mening dat daartoe een grondige en geestelijke kennis van de Heilige Schriften onontbeerlijk is. En eveneens en vooral ook het delen in de verlichting van de Heilige Geest, die trouwens met het eerste gepaard gaat. Ook de 'vreze des Heren', die het beginsel van alle wijsheid is, is hiervoor een eerste vereiste... Wanneer de Here aan zijn kerk zulke mannen geeft dan

moeten we daarop maar zuinig zijn en ze als een gave van Hem aanvaarden. Maar ook dan blijft gelden, wat we van de profetie in het Nieuwe Testament lezen, dat de gemeente hier toetsingsplicht heeft. Dooft de Geest niet uit, veracht de profetieën niet, maar toetst alles en behoudt het goede, 1 Thess. 5 : 19-21. Mijn bezwaar gaat tegen het eenzijdig spreken over het Woord Gods als een profetisch spreken, waardoor de andere wijzen van spreken van Gods Woord in het gedrang kan komen, zodat we op een of andere manier toch van huis raken, ongewild en ongemerkt. De kerkgeschiedenis is er om ons op dit punt waakzaam te doen zijn.

In een volgend artikel over deze en er mee samenhangende kwesties nog iets meer, D.V.

Boekbespreking

Verbonden met Hem

De secretaris van het Gereformeerd Landelijk Jeugdcomité (GLJC) vroeg me aandacht te vestigen op het septembernummer van *Verkenning*, het periodiek van deze organisatie. Dit nummer bevat n.l. schetsen, als hulp bij Bijbelstudie.

Deze schetsen — van de hand van ds M. R. van den Berg — vallen in twee groepen uiteen:

— Gods Verbond

— de Algemene, Christelijke kerk en het samenvoegen van die twee onder de titel, die hierboven staat, is meer dan een fraaie vondst. Het is groots. Want het gaat hier om „het verbond” of om „de kerk”, maar het handelt over de gróte zorg van de HERE voor Zijn volk van alle eeuwen, voor ons, die tot Zijn gemeente mogen behoren. Hij deed ons in Zijn verbond geboren worden, plaatste ons in een gemeente, die Zijn Naam mag dragen.

Het is in deze tijd hard nodig dát na te gaan aan de hand van de Schriften en gebruikmakend van schetsen, die je begeleiden. Zo hier en daar tref je in de tekst vragen en opdrachten, om het bestudeerde nog dichterbij te brengen.

Je zou wensen, dat alle jongelui in ons midden deze brochure grondig bestudeerden; wat kan dat in verenigingsverband goed. Je kunt ze desnoods samen lezen en er dan over praten. De Bijbel gaat open en je zult ondervinden wat David in Ps. 19 (vanaf vers 8) neerschreef, zó werkelijk zijn die zaken.

Vanzelfsprekend kunnen ook ouderen van dit bundeltje gebruikmaken. Het is verkrijgbaar door storting of overschrijving van f 6,— op girorekening nr. 39.10.300 t.n.v. GLJC, Hilversum, onder vermelding van „verbonden met Hem”.

M. de Jonge, Voorburg

Kerknieuws

Gezangencommissie - Selectielijst — Het is ons gebleken dat er nogal wat misverstanden bestaan over de werkzaamheden van de Gezangencommissie der Ned. Geref. Kerken. Herhaaldelijk wordt ons de vraag gesteld waarom lied of gezang niet in de selectielijst van uit het Liedboek te zingen liederen is opgenomen; men gaat er daarbij, ten onrechte, van uit dat deze lijst al is afgerond.

De stand van zaken is deze: De Gezangencommissie heeft aan de L.V. van Breukelen een rapport aangeboden, met de criteria waaraan, naar haar oordeel, liederen voor de eredienst moeten voldoen; als aanhang-

sel bij dat rapport is een voorlopige lijst van op die gronden aan te bevelen liederen gevoegd. De L.V. heeft het rapport aanvaard en uitgesproken dat zij deze selectie verantwoord acht. Omdat daarmee de werkzaamheden, die de Gezangencommissie van de L.V.-Wezep opgedragen had gekregen, nog niet waren voltooid, is de commissie opnieuw geïnstalleerd, met de volgende taken:

1. afronding van de selectie uit het Liedboek;
2. voorbereiding van een aanvullende bundel;
3. het uitbrengen van een advies inzake de Psalmberijming, in overleg met de Chr. Keref. Kerken; hierbij moet ook Psalter '80 in de overwegingen worden betrokken.

De commissie werkt de taken in genoemde volgorde af; zij is nu vrijwel klaar met de „nalezing” van liederen uit het Liedboek; aan de selectielijst zullen nog enige tientallen liederen worden toegevoegd.

Er is nog een misverstand: de in dit blad gepubliceerde liedbesprekingen stammen niet van onze commissie, maar van de liturgiewerkgroep van de gemeente van Eindhoven. Zij geven wel een goede indicatie van de wijze waarop ook de Gezangencommissie te werk gaat, maar het oordeel valt bij individuele liederen wel eens anders uit.

K. Goudriaan, Amsterdam

Instituering in Almere — Op 27 febr. a.s. hoopt de kerkeraad van Lelystad te kunnen overgaan tot de instituering van een zelfstandige Christelijke Gereformeerde Kerk en een zelfstandige Nederlands Gereformeerde Kerk in Almere.

De gezamenlijke kerkeraad van Lelystad belegt daartoe een kerkdienst op deze datum, welke begint om 16.00 uur en wordt gehouden in het kerkcentrum „Goede Rede”, Kerkgracht 48 te Almere-Haven.

Voorgangers in deze dienst zijn ds K. T. de Jonge en ds G. Roukema. De zelfstandigwording zal plaatsvinden door de bevestiging van vier ouderlingen en twee diakenen.

Naar het besluit van de Regio Kampen en de Classis Zwolle zullen de leden wonen op het grondgebied van de a.s. burgerlijke gemeenten Almere en Zeewolde.

De gezamenlijke kerkeraad is blij en dankbaar, dat door Gods goedheid ook in Almere tot zelfstandig kerkelijk leven gekomen kan worden. Elke belangstellende is dan ook hartelijk welkom in deze vreugdevolle kerkdienst.

Door de jaren heen is ook veel steun ontvangen van de kerken, waarmee zij landelijk verbonden zijn: van de Chr. Geref. Kerken via de Deputaten Steunverlening aan de Kerken in de Polders rond het IJsselmeer en rechtstreeks van de zusterkerken van de Ned. Geref. Kerken.

Het ligt in de bedoeling, dat de a.s. zelfstandige kerkeraad een besluit neemt over het beroep op ds K. T. de Jonge en over de voortzetting van de samenwerking als zelfstandige Chr. Geref. en Ned. Geref. Kerk, waartoe de leden in Almere zich in overgrote meerderheid hebben uitgesproken.

De kerkdiensten worden nog gehouden in de kapel van genoemd kerkcentrum. De voorbereidingen voor kerkbouw zijn in een dusdanig stadium, dat verwacht mag worden, dat begin 1984 een eigen kerkgebouw in gebruik genomen kan worden.

Met COGMA op pad... — Uw vriend in de vreemde.

Daar gingen we dan, als COGMA-team. Donderdag 30 sept. 's Morgens vroeg uit Enschede naar de eerste afspraakplaats: PMC (Prot. Mil. Club) Schöppingen.

Gelukkig had de beheerder ruim tijd voor een gesprek. Telkens weer rol je als burger in een andere wereld. Een flink gesprek is dan wel nodig om er weer in te komen.

Vlot stomen we door naar Rheine waar we een paar catechisanten van ds Bakker ontmoeten.

We blijven nog bij de luchtmacht als we ons via de autobahn naar Bramsche spoeden.

Verschillende broeders en zusters worden bezocht. Broeders en zusters. Dat is vooral bij de luchtmacht veel het geval. Er zijn al heel wat gezinnen overgekomen.

Dan is de eerste dag al weer om. Kritisch wordt in de avond onder elkaar het werk besproken en doorgelicht.

Vrijdag 1 oktober gaan we voort.

PMC Borgholzhausen.

Fijn dat de luchtmacht dominee ons aan huis ontvangen kan. Dat geeft kans voor een rustig gesprek.

Via autobahn naar Minden/Stolzenau. Daar is de ontmoetingsplaats een KMT (Kath. Mil. Tehuis). We worden gastvrij ontvangen. Hier is de kans met heel wat vrienden en vriendinnen 'in de verte' van dichtbij te spreken. Het doet goed elkaar te ontmoeten en tegen elkaar aan te praten. Elkaar op te wekken mee te doen op de plaats waar we staan.

Dan is ook die vrijdag al weer om.

We zoeken hotel Quellenhof in Stolzenau, om laat in de avond, begin van de nacht, ons gezamenlijk verslag te bespreken. Met vier man zijn we. Twee Chr. Geref. broeders en 2 Ned. Geref.

Zaterdagmorgen half negen gaan we al weer op pad. Nu op Blomberg aan. COGMA is er bekend. We worden er dan ook als oude bekenden verwelkomd. PMC is ons thuis. Daar mag ik ook zondagmorgen preken. Een gebeurtenis telkens weer. Na de preek gezamenlijk koffie. En... het gesprek. Als eerste lied had ik laten zingen: Liedboek nr. 23... Zo genomen uit Jesaja 2. „... En een smidse van het huis onzes Heren maakt het zwaard tot een ploegschaar. de speer tot een zucht. Niemand zal meer een wapen hanteren...”

Dat is me opgevallen. Ze zitten niet te springen om met atoombommen te gooien... Integendeel. Maar wat staan ze er nuchter tegenover. Niet dat opgeblazen geëxalteerde gedoe als bij ons. Hier is de stemming heel anders. En niet alleen bij beroeps. Met opzet heb ik met heel wat dienstplichtige jongens gesproken. Van luchtmacht en landmacht.

In de middag moeten we weer voort. Nu naar de landmacht. PMC Bergen-Hohne. Eerst een bezoek aan het daar in de buurt gelegen monument. Het vroegere concentratiekamp Bergen/Belsen. En het station waar de gemartelden kwamen. Daar... een kilometer of wat van de zonegrens met het Oostblok en de massagraven in je rug... weet je ineens waar de jongens hier voor zijn. En dat weten ze zelf ook.

Hier in de landmacht ontmoeten we de massa. Schietseries in NAVO-verband.

Vóór elf uur in de morgen heeft de PMC er al meer dan 1.000 koppen koffie uit!

Ook hier knopen we gesprekken aan en gaan op zoek naar leden van de beide kerken. Werkelijk op zoek.

En die gesprekken? Met de dienstplichtigen? Geen komt met het ongenueanceerde nederlandse geleuter. Eén zelfs zo ongenueanceerd de andere kant op dat het commentaar was... „Als jullie in Holland zo blijven duvelen... zullen we die lopen nog eens een keer de andere kant op moeten draaien.”

Zo hoeft het nu ook weer niet, dacht ik. Maar duidelijk is het wel.

De hele dag dwalen we in de massa van de luchtmacht rond. Goede en grondige gesprekken met de Aal in Langermannshoff en de Do's van Seedorf.

Wat zijn die gesprekken nodig. In deze massa gaan velen onder. Wat wordt ons weer duidelijk dat bijna heel de verantwoordelijkheid THUIS ligt in de gezinnen allereerst. Bij de thuiskerk daarna. Wanneer jongens, die in dienst gaan, dat bij onze scriba niet melden of wanneer hun ouders dat niet doen... zijn ze weg... volkomen weg.

Alles zal dan afhangen van eigen initiatief en trouw. Helpen kan dan geen mens ze meer. De dominee of de aalmoezenier van de basis vinden ze niet... en COGMA kan zich een ongeluk zoeken. Wie niet wil wordt zeker niet ontdekt. Wie wil, met moeite. Te meer zullen uw wijkouderlingen u er op attent maken te melden waar uw zoon zich bevindt. Zeer waarschijnlijk zullen de nieuwe persoonskaarten niet eens meer aangeven wie rooms is, protestant, humanist of helemaal niks.

Dan is het volkomen: rekening man. Gewillig stellen de betreffende GEVO's (de administratie van de geestelijke verzorging) ons de kaartenbakken met gegevens ter beschikking. Ze helpen ons voort. We hebben immers samen één doel... onze jongens niet te laten verdrinken in deze massa. Maar al het werk is te vergeefs als ze van huis uit niet hebben mee gekregen trouw te zijn op de plaats waar je staat.

Weg van huis. Het betekent helaas voor te veel, die de weelde van zelfstandigheid niet kunnen dragen, weg van de HEER.

Niet omdat die militaire dienst zo goddeloos is. Maar omdat we zo slap zijn in onze gezinnen veelal. Kweken we meelopers thuis in het gareel, maar geen zelfstandige dienaars van de HEER?

Is onze godsdienst een traditioneel vernis? In de dienst — vooral in het buitenland — zal zich dat wreken... wrekt het zich helaas al veel te vaak.

Onder de zegen van de HEER daar iets tegen doen is het werk van uw COGMA.

De vriend in de vreemde.

Ook de vriend van uw dochter of zoon als u daar de kans toe geeft.

Zo keren we van de zesdaagse terug. Dankbaar dat we in een werelddeel nog leven waar dit werk mogelijk is. Dankbaar voor wat we konden doen. Ook vol zorg... over hen daar... over onze gezinnen thuis.

Biddend: HEER houd ze vast.

We leven van Uw belofte... voor ons en onze jeugd.

Maar juist dat zet ons aan het werk. Even nog het gironummer van COGMA. Kunt u een steentje bijdragen als U wilt: 985021 t.n.v. H.J. Bosch te Enschede, secr./penningm. COGMA. Dat weet U dan ook weer.

Waar ik ben,
zal ook mijn dienaar zijn
Joh. 12 : 26

Na een langdurige ziekte nam God tot zich onze lieve vader,
schoonvader en grootvader

Cornelis Veenhof

weduwnaar van Marretje Maria Bakker
emeritus predikant van de Ned. Geref. Kerk te Utrecht
en emeritus hoogleraar te Kampen
ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw

Hij ging heen in volle vrede, in de ouderdom van 80 jaar.

Oudemirdum: MARGRIET en ALBERT NABER-VEENHOF
Jos
Amsterdam: JAN en MARIANNE VEENHOF-STRAHM
Gabi, Maja
Heemstede: KLAAS en JANNY VEENHOF-HOLWERDA
Martine, Marianne, Bernadette

7 februari 1983

Skouleane 6
8567 HK Oudemirdum

Op vrijdag 11 februari 1983, om 12.45 uur, zal in de Nieuwe Kerk,
Broederweg 34 te Kampen, een dienst van woord en gebed wor-
den gehouden, waarin zal voorgaan Prof. dr. H. J. Jager.

Gelegenheid tot condoleren na de dienst in het kerkgebouw.

De begrafenis zal daarna in de kring van de familie plaats vinden.

Psalm 48 : 6

Tot onze grote droefheid is heden ontslapen onze zeer geliefde
broer, zwager en oom

Cornelis Veenhof

oud 80 jaar.

Hij is nu veilig in Jezus' armen.

Leerdam: A. VAN VULPEN-VEENHOF
Bilthoven: S. VEENHOF-ZUIDERHOUDT
Doorn: T. VEENHOF-APPERLO
Neven en Nichten

7 februari 1983

Heden nam de Here uit ons midden weg onze geliefde zwager
en oom

Cornelis Veenhof

sinds 15 mei 1979 weduwnaar van Marretje Maria Bakker

op de leeftijd van 80 jaar.

Coaldale (Can.): S. LEFFERS-BAKKER
H. LEFFERS
Heemstede: J. BAKKER
N. BAKKER-WENTZEL
Middenmeer: G. BAKKER-TORNGA
Rijswijk: M. A. BAKKER
Bilthoven: R. S. H. BAKKER
M. BAKKER-KNETSCH
Lichtenvoorde: H. BOSMAN-BAKKER
TH. BOSMAN
Kampen: A. J. BAKKER
Kampen: B. A. RAAP-BAKKER
G. J. RAAP
Calgary (Can.): S. T. BAKKER
I. BAKKER-DE WIT
Guelph (Can.): H. J. BAKKER
A. M. D. BAKKER-LINDEBOOM
Dedemsvaart: J. Ts. DE JONGE-BAKKER
J. E. DE JONGE
Wageningen: J. DAN-BAKKER
B. DAN
Calgary (Can.): T. S. BAKKER
G. BAKKER-HONDEMA
Thunderbay (Can.): M. VAN ELBURG-BAKKER
JOH. VAN ELBURG
Epe: JOH. BAKKER
W. BAKKER-JONKER
Neven en Nichten

Kampen, 7 februari 1983

„Houdt uw voorgangers in gedachtenis, die het Woord Gods
tot u hebben gesproken; let op het einde van hun wandel en
volgt hun geloof na.”
Hebr. 13 : 7

De kerkeraad van de Ned. Geref. Kerk te Utrecht geeft met droef-
heid kennis van het overlijden van zijn emeritus predikant

Professor C. Veenhof

Dankbaar hebben wij maandag j.l. het vele werk herdacht dat hij
in Utrecht verrichtte in de periode van 1941-1946 en wat hij sinds-
dien voor alle kerken heeft mogen betekenen.

Moge de Here alle kinderen en kleinkinderen
in dit verlies troosten.

Namens de kerkeraad,
W. G. Rietkerk, praeses
P. van Kogelenberg, scriba

Met ontroering namen wij kennis van het overlijden van

Professor C. Veenhof

Dankbaar denken wij terug aan wat hij voor onze Bijbelschool
gedaan heeft. Eerst was hij een van de initiatiefnemers tot oprich-
ting van onze school; daarna heeft hij ons jarenlang gesteund als
lid van de Raad van Advies.

De Here trooste de familie.

Namens het bestuur van de
Reformatische Bijbelschool te Zeist,
Ds. H. Koetsveld, voorzitter
M. Guyt-Guyt, secretaresse

'k Zal dan gedurig bij U zijn
in al mijn noden, angst en pijn
U al mijn liefde waardig schatten
wijl Gij mijn rechterhand woudt vatten
Gij zult mij leiden door uw raad
o God, mijn heil, mijn toeverlaat
en mij, hiertoe door U bereid
opnemen in uw heerlijkheid.
Psalm 73 : 12 (ber.)

Hiermede geven wij u kennis dat de Here na een geduldig en
gelovig gedragen lijden tot Zich heeft genomen mijn lieve man,
onze zorgzame vader en grootvader

Hendrik Johan Willigenburg

op de leeftijd van 55 jaar.

Zwartsluis: P. WILLIGENBURG-VAN ESCH
HANNEKE LEENMAN-WILLIGENBURG
HENNY LEENMAN
Arnhem: WILLIE WILLIGENBURG
ELLY GREGOOR
Zwolle: NELLEKE DE RUITER-WILLIGENBURG
HENK DE RUITER
Jubbega: HENK WILLIGENBURG
LINDA ROZEMA
en kleinkinderen

4 februari 1983

H. de Vosweg 18
8411 KK Jubbega

Er zal een samenkomst worden gehouden op dinsdag 8 februari om 14.00 uur in
de Ned. Herv. Kerk, Fok 48 te Heerenveen.
Aansluitend zal de begrafenis plaatsvinden op de begraafplaats 'Schoterhof' te
Heerenveen.
Na de begrafenis is er in de aula van de begraafplaats gelegenheid de familie te
condoleren.

Zoekt U een levenspartner?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

POSTBUS 8 - 7450 AA HOLTEN
TEL. 05483 - 3277 - b.g.g. 05498 - 59160

Vakantieweken lichamelijk gehandicapten

Ook in 1983 hoopt de werkgroep lichamelijk gehandicapten, uitgaande van de Christelijke Gereformeerde Deputaten voor de geestelijke verzorging van gehandicapten en behartiging van het ziekenhuispastoraat, weer een tweetal vakantieweken te organiseren.

Vaak wordt de vraag gesteld: voor wie zijn deze vakantieweken bedoeld? Wel, voor ieder gemeentelid met een kwetsbare gezondheid; alle gehandicapte broeders en zusters, allen voor wie een normale vakantie moeilijk of niet te realiseren is.

Beide vakantieweken worden dit jaar gehouden in het Roosevelthuis te Doorn. Graag organiseren we deze

weken om samen met anderen, in een omgeving waarin u thuis bent, waar naast veel ontspanning de Bijbel een grote plaats heeft, vakantie te houden, omdat we niet alleen willen uitrusten, maar ook kracht willen ontvangen om verder te gaan. Een week van rust en bezinning, maar ook een week van ontspanning en plezier.

De data van de vakantieweken zijn: van 19-26 maart en van 8-15 oktober. Naast een algemene leid(st)er zal een predikant van onze kerken meegaan, alsmede een arts en een aantal verpleegkundigen en -hulpen.

Hebt u belangstelling voor deze vakantieweken dan kunt u zich opgeven bij uw plaatselijke diakonie, die

ook alle inlichtingen kan verschaffen. Met uw wensen voor een bepaalde voorkeursweek wordt zoveel mogelijk rekening gehouden.

U kunt zich ook rechtstreeks bij ons sekretariaat opgeven; wel graag zo spoedig mogelijk. De aanmeldingsformulieren worden behandeld in volgorde van binnenkomst; op urgentie e.d. zal echter wel worden gelet.

Meer inlichtingen, alsmede aanmeldingen bij het sekretariaat: p/a H. de Graaf-Floor, Provincialeweg 57, 3981 AM Bunnik, tel. 03405-2583.

Graag vestigt het bestuur van de Stichting Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk der Nederlands Gereformeerde Kerken de aandacht op de organisatie van deze vakantieweken, waaraan ook de lichamelijk gehandicapten van onze kerken kunnen deelnemen.

WILT U EEN GEZELLIGE EN GESLAAGDE VAKANTIE ???

Huur dan nu een bungalow of bespreek een mooie plaats op de camping. U zult zich er thuis voelen.

Informeer eens naar de mogelijkheden voor U bij:

RECREATIECENTRUM „ACKERSATE”

Harremaatweg 26 - Voorthuizen
03429-1274

TE HUUR

van particulier

HET LUXE

6 PERS. APPARTEMENT

in het Tirolerdorp Axams.

Tel. 01862-2596.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
T. Hoekstra
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 42,— per jaar of f 22,— per halfjaar.
Buitenland f 50,— p. jaar of f 65,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122,
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

In de serie

HULP BIJ BIJBELSTUDIE (2)

is verschenen

HET GEBED

ds M. R. van den Berg

24 pag. f 3,75

Een aantal praktische bijbelstudies over het gebed.

Uit de inhoud: Wat is bidden? Gebedsverhoring, God laat Zich verbidden, Gebedsgenezing, Voorbede, Het Onze Vader.

De brochure kan zowel voor individuele als gemeenschappelijke bijbelstudie gebruikt worden.

Bestellen bij: C. J. van Dijke,
Marterlaan 2,
2116 EX Hilversum
postgiro: 3910300

De brochure kan gebruikt worden voor gemeenschappelijke en individuele studie.

Een uitgave van het Gereformeerd Landelijk Jeugd Comité in samenwerking met Buijten & Schipperheijn te Amsterdam.

Zoekt U in 't voor- en naseizoen voor uw groep ruimte?

Wist U dat

Evangelische camping „T BELOOFDE LAND”

voor grote en kleine groepen accommodatie heeft?

BOSWEG 17 - 3781 NG VOORTHUIZEN
TEL. 03429 - 2942

DRENTE

RIANT VAKANTIEAPP.

in rustig en fraai gelegen woonboerderij.

2 sl.k., 6 pers., c.v., t.v., terras, speelweide.

f 375,— per week.

Tel. 05986 - 501.

U kent de plaatsen...

Jeruzalem, Bethlehem, Nazareth, Capernaum, Galilea, Jericho, de Dode Zee...

Plaatsen die u kent uit de Bijbel, die u misschien wilt zien. Die u in ieder geval kunt zien.

De mogelijkheden in 1983 zijn:

- 15-daagse rondreis Israel en de Woestijn f 3055,— vertrek 15/04, reisleiding Ds. J. de Vreugd
- 17-daagse jeugdreis Israel en de Sinai Woestijn f 3050,— vertrek 25/07, reisleiding Ir. J. v.d. Graaf
- 15 daagse rondreis Jeruzalem en Galilea f 2560,— vertrek 07/10, reisleiding Ds. A.W. v.d. Plas
- Speciale 15-daagse reis voor gehandicapten vertrek 15/10, reisleiding Ds. A. v.d. Veer

Vraag het uitgebreide programma aan bij:

ISRAEL BIJBELREIZEN

Vredeweg 22, 1505 HH Zaandam, tel. 075-157751